

Minnesprotokoll Folkhälso-Z 2024-11-25

Politisk närvaro

Gunnel Persson Westin (S)	Region Jämtland Härjedalen
Robert Hamberg (M)	Region Jämtland Härjedalen
Ellen Eriksson (S)	Ragunda kommun
Rickard Nilsson (S)	Bräcke kommun
Susanne Hansson (S)	Strömsunds kommun
Maria Jacobsson (S)	Krokom kommun
Maths Larsson (S)	Åre kommun
Kent Karlsson (M)	Bergs kommun
Maria Syrjälä (M)	Härjedalens kommun

Tjänstepersoner

Louise Öhnstedt	Krokoms kommun
Åsa Björn	Bräcke kommun
Lena Sirkka	Ragunda kommun
Malin Bergqvist	Åre kommun
Niklas Åhlund	Bergs kommun
Agneta Roberts	Härjedalens kommun
Anna-Karin Lindeberg	Samling Näringsliv
Anna Lundmark	Region Jämtland Härjedalen
Eva Söderberg	Region Jämtland Härjedalen
Johan Börjesson	Region Jämtland Härjedalen
Hanna Lindestig	Region Jämtland Härjedalen

Inbjudna för specifika ärenden

Kicki Hallgren	Härjedalens kommun
Fredrik Olausson	Åre kommun
Linnéa Edström	Krokoms kommun
Daniel Nilsson	Region Jämtland Härjedalen
Anna Ottosson-Blixth	RF/SISU Jämtland-Härjedalen
Helene Olsson Sandal	Länsstyrelsen Jämtlands län
Catrine Skoglund	Länsstyrelsen Jämtlands län
Robert Walther	RUT inom motorsport
Johacim Hestner	RUT inom motorsport
Ulrika Nylén	RUT inom motorsport
Janne Danielsson	RUT inom motorsport

1. Mötets öppnande

Ordförande öppnar mötet och dagordningen för mötet fastställdes.

2. Val av justerare

Susanne Hansson (S) utses att jämte ordförande justera protokollet.

3. Presentation av deltagare

Ordförande hälsar alla välkomna till dagens möte som har fokus på utvecklingsområdet *Delaktighet och inflytande* i den länsgemensamma folkhälsopolicyn. Närvaro enligt ovan.

4. Förslag mötestider 2025

Tre av fyra mötestider för 2025 beslutades,
Datum för den fysiska gemensamma halvdagen med Kultur-Z där folkhälso-Z fortsätter på eftermiddagen är ej fastställd. Outlookinbjudningar skickas ut.

28 feb – digitalt

5 maj – fysiskt möte gemensam halvdag med Kultur Z på förmiddagen samt att folkhälso-Z fortsätter på eftermiddagen

29 september – fysiskt

24 november – digitalt

5. Aktuellt Samling Näringsliv

Anna-Karin Lindeberg sammanfattar aktuella frågor från Samling näringsliv. Näringslivet har två relevanta frågor kring hur näringslivsaktörer kan bidra till social hållbarhet

- **Hälsa i arbetslivet** – tre seminarier har genomförts under hösten:
lojala medarbetare
mångfald och inkludering
KASAM i arbetslivet
- **Stöd till ideella föreningar genom bland annat sponsravtalen** – näringslivets största bidrag till barn och ungas hälsa sker genom sponsring till föreningar i syfte att bidra till en meningsfull och hälsofrämjande fritid. Länsförsäkringar Jämtland har tillsammans med RF SISU och Destination Östersund bjudit in länets största föreningar, Jämtkraft, Diös och Samling Näringsliv till ett samtal om hur de tillsammans kan utveckla hållbara samarbeten i syfte att nå önskade effekter. Hur kan näringslivsaktörer bidra till social hållbarhet, och hur kan utvärdering av effekt ska gå till.

Övriga aktuella initiativ:

Digitala Trygghetsvärdar Spela roll

Trivselsvandringar i sponsoravtal Trivselsvandring i Östersund
Team 13-17 ANDT-S Team 13-17 - Länsförsäkringar
LF Jämtland Support LF Jämtland Support

Kommentar, om seminarier erbjuds är det viktigt att kunna erbjuda webbsändningar för att nå ut i hela länet.

6. Uppföljning av ANDTS-strategin

Catrine Skoglund och Helene Olsson Sandal från Länsstyrelsen berättar om den årliga uppföljningen av ANDTS-strategin som syftar till att hålla arbetet aktuellt under hela genomförandeperioden, detta inkluderar både en genomgång av hur arbetet fortgår samt läget i länet utifrån konsumtionstrender. En behovsbedömning av det fortsatta arbetet har gjorts samt en översyn om ev revideringar behövs för det fortsatta arbetet.

Det är en arbetsgrupp bestående av representanter från två kommuner i länet, Region Jämtland Härjedalen och Länsstyrelsen som har uppdaterat ANDTS-strategin 2024. Polismyndigheten har ställt sig positiva till strategin och tycker att det förebyggande arbete är viktigt! Den uppdaterade strategin har även beretts hos länsledningen.

Måluppfyllelse och bedömning av fortsatt arbete inom de olika målen:

Organisation och styrning för ett hållbart och långsiktigt ANDTS arbete i länet

- Tendenser med minskade personella resurser i länets kommuner oroar.

Förebyggande arbete

- Positiv utveckling vad gäller användningen av alkohol och tobaksrökning.
- Narkotikaanvändning är i stort sett oförändrad.
- Andelen användare av tobaksfritt nikotinsnus i Jämtlands län är hög.
- Negativ utveckling ses bland andel ungdomar som använder e-cigarett.
- Andelen som uppger att de har spelat om pengar det senaste året har varierat vid olika mättillfällen. Den senaste mätningen visar dock att spel om pengar har ökat bland pojkar i år 2 på gymnasiet.
- Föräldrars restriktivitet har ökat. Ingen förändring över tid syns beträffande snus.
- Den sociala acceptansen för att använda narkotika ökat.

Vård och behandling

- Länsöverenskommelse 2021 - 2023 Riskbruk/Missbruk/Beroende har ej följts upp varför måluppfyllelse av målet om vård och behandling ej går att beskriva.

Endast små justeringar i handlingsplanen har gjorts.

En dialog kring eventuell kampanj, hur koppla till brottsförebyggande arbete samt en allmän diskussion kring hur ANDTS-strategin kan användas fördes. Vilka metoder är verksamma? Vikten av strategiskt arbete i kommunen och samverka kring policys. Att koppla ANDTS-strategin till övrigt folkhälsoarbete.

7. Återkoppling från nationella nätverk

Malin Bergquist representerar länet i det nationella nätverket Strategisk folkhälsa i kommuner och återkopplar från träffen 2–3 oktober 2024. Programmet var gemensamt för nätverken folkhälsochefer och kommunstrategier folkhälsa. En av programpunkterna utgick från rapporten, *Kommunal styrning av folkhälsoarbete. I spänningsfältet mellan operativt och strategiskt arbete*. [länk rapport](#). Carolina Klüft och Matti Leijon, Generation pep medverkade. Exempel från kommuner i nätverket kring äldres hälsa exempelvis presenterades viktiga områden för Gävles seniorer, Malmö stad presenterade sitt arbete med sin jämlikhetsanalys samt exempel hur man på bästa sätt kan kroka arm för en främjande, förebyggande och tillgänglig socialtjänst.

Johan Börjesson informerar om att representanter från Folkhälsoenheten, Region Jämtland Härjedalen och Länsstyrelsen kommer att delta på Dialogforum som Folkhälsomyndigheten bjudit in till den 28 november återkoppling från detta sker i mötet i februari.

8. Samverkansstrukturen i länet

Johan Börjesson informerar om att Folkhälsoenheten Region Jämtland Härjedalen och Länsstyrelsen har under 2024 jobbat med en översyn av länets övergripande struktur för folkhälsoarbetet. Uppdraget hade sin bakgrund i behov som identifierats i samband med kartläggningar och dialoger mellan Region Jämtland Härjedalen, Länsstyrelsen och kommuner under föregående år. Den länsgemensamma folkhälsopolicyn förlängdes till 2025 med hänsyn till pågående process. Under 2025 föreslås att göra en förnyad uppföljning, behovsanalys och eventuell revidering av folkhälsopolicyn och Folkhälso-z arbetsordning. Arbetet föreslås genomföras i en arbetsgrupp bestående av Region Jämtland Härjedalen, Länsstyrelsen och kommuner med målbilden att till hösten 2025 ta fram förslag på regionalt styrdokument och samverkansstruktur. Arbetet förankras och processas i Folkhälso-Z.

9. RUT inom motorsport

Robert Walther, Johacim Hestner, Ulrika Nylén och Janne Danielsson berättade om RUT inom motorsport. Sedan 2016 har LSS Östersunds

kommun tillsammans med Krokoms MK arrangerat motordagar på motorstadion i Krokoms där de åkt med i rallybilar på motorbanan samt umgått och fikat med klubbens medlemmar. Rallyåkarna och ungdomarna i klubben har tyckt att detta varit höjdpunkten varje år. Krokoms MK beslöt att gå vidare och RUT gruppen bildades. RUT står för Rehabilitering, Utveckling, Tillgänglighet. Verksamheten permanentades sedan 2018. Fyra personer har möjlighet att arbeta med detta på delar av sin tjänst som de har inom LSS.

Syfte är att alla personer med LSS-beslut ska kunna erbjudas en meningsfull fritid med inriktning på motorsport. Projektet startades via sektor LLS, Östersunds Kommun samt Krokoms Motorklubb. De berättar att de idag har ca 50 inskrivna och att mötesplatsen på Prästgatan 58 används som deras fritidsgård. Motorsporten är en viktig fritidsaktivitet och verksamheten som når båda könen. Ett annat resultat av verksamheten är att:

- 5 personer med IF fått stöd att ta körkort.
- 21 personer tagit skoterkort.
- De har även mottagit riksiddrottsförbundets pris där de var 1 av 6 föreningar i Sverige som fick motta 100 000 kronor.
- Den årliga aktivitetsdagen på Optands flygplats har ca 300–500 besökare. RUT-Open är en prova på dag för alla med funktionsnedsättning.
- Att de genomgått brandsäkerhetsutbildning för att kunna vara funktionärer.
- Bilar med dubbelkommando möjliggör att kunna köra folktracebilar.
- Promenader ”Go to Hell” som stimulerar för att få gratis buss.
- Träffa kändisar bärgar-Kent, Robin från Farnen.

De avslutar med att berätta att de är en stor utmaning att få de personella resurserna att räcka till. En fråga kring hur deras verksamhet bäst kan spridas till övriga länet. Gruppen välkomnar idéer och vill gärna sprida verksamheten till övriga kommuner. Kontakttelefon för RUT där du kan ställa frågor om verksamheten: **072-516 35 25** skicka gärna SMS då telefonen inte alltid är i bruk. Det går även bra att skicka mejl till: rut@ostersund.se

Anna Walther som skulle berätta om RUT-peppen var sjuk och återkommer vid ett annat tillfälle.

10. Barns delaktighet

Inställt på grund av sjukdom.

11. Härjedalens kommun, dialog med medborgare

Kicki Hallgren och Maria Syrjälä berättar om att Härjedalens kommun har

initierat att ha dialoger på fritidsgårdar mellan politiker och ungdomar. De har tidigare haft ungdomsråd som de hade svårt att få en kontinuitet i. Fritidsgårdarna ses som en bra plattform för att kunna samla politiker och ställa sig på ungdomars arena. Dialogerna har skett i Funäsdalen, Hede och Sveg. De berättar också om organisatoriska utmaningar med halverad budget våren 2024 men att de har lyckats behålla fritidsgårdarna. Viktigt att förklara förutsättningarna på dialogerna och hur det fungerar med budget med mera. Agneta flikar in att det viktigt att återkoppla resultat från dialogerna till etablerade samverkans forum, trygghetsråd, brottsförebyggande m.fl. men även när råden tar upp förslag till beslut vad anser ungdomarna förslagen. Ett sätt att implementera barnkonventionen som lag.

Åre kommuns Medborgardialoger

Demokratisamordnare Fredrik Olausson Åre kommun berättar om hur Åre kommun valt att jobba med demokratiutveckling med medborgardialoger. Viktigt att lära oss att hantera komplexa frågor och lyssna in allas perspektiv genom dialog. Att använda dialog som tankesätt förutsätter att acceptera att det finns flera sätt att se på samma verklighet. Syftet var att skapa en ökad medvetenhet och kunskap om demokratiutveckling i den kommunala organisationen, ökad kunskap om medborgares syn på delaktighet och inflytande samt en ökad känsla av delaktighet hos Åre kommuns medborgare. Med målet att skapa demokratiska mötesplatser för olika perspektiv och människor i olika bygder, höja kompetensen internt kring medborgares delaktighet och inflytande men också att tillsammans med medborgare i 360 grader samskapa åtgärder och lösningar kopplat till SCB:s medborgarundersökning.

Han menar att vi behöver förstå vad som är KOMPLICERAT och vad som är KOMPLEXT. Dialogen som arbetssätt är samtal mellan de som bär på olika perspektiv. Fredrik berättade om deltagande i 360 grader där det handlar om att inkludera alla perspektiv och involverar parterna i såväl problemformulering som i processens utformning. Det finns flera sätt att se på samma verklighet. Att lyssna i i 360 grader och att genomföra dialoger i 360 grader. Fredrik beskrev hur dialogerna delades in i tre delar och att arbetet har lett till att Åre kommun tagit fram perspektivrapporter. Han beskrev att resultatet används i beslutsunderlag, gav exempel på hur de nya perspektiven synliggörs där 2–3 förslag prioriterats. Samt att ta fram tjänsteyttrande ”det här kommer vi att gå vidare med”.

12. Mötesplats Krokoms kommun

Äldrepedagog Linnéa Edström presenterar kommunens mötesplatser för seniorer som heter Ma råkes! De började med att göra en kartläggning och omvärldsspaning med studiebesök både i Östersund och Umeå, på seniormässan, polstjärnan och familjecentralen på väg. De hade möten med föreningar och förbund och olika professioner i kommunen. De utgick ifrån medborgarenkäten om ofrivillig ensamhet. De har också skapat en hemsida Ma råkes! Mötesplatser för seniorer - Krokoms kommun.

De sökte var det bor flest 65+ i kommunen? = var skulle de börja?

De gjorde en kommunikationsplan för att kunna göra reklam och nå ut till målgruppen för mötesplatsen. De använde sig av Hemsidan med evenemang för varje träff, Krokomsbladet 1 ggr/mån som når alla i kommunen, facebookinlägg varje söndag inför varje vecka, brev till dem med hemtjänst, affischer på anslagstavlor med mera.

De använder sig av månadens tema med passande aktiviteter som tydliggjordes via årshjul. De bjöd in gäster. Målet var att minska social isolering - öka fysisk aktivitet, bra rehabilitering, goda matvanor, hänga med i digitaliseringen trygg boende med mera.

13. Tillgänglighetsråd/invånarmedverkan

Daniel Nilsson Region Jämtland Härjedalen presenterar den utredning han arbetade med 2023–2024.

Uppdraget

- Inventera befintliga brukarråd, medlemmar och dess definition på uppdrag samt mandat.
- Föreslå former för hur brukarorganisationers och enskilda invånares röster ska tas tillvara i våra verksamheter, både på strategisk nivå och verksamhetsnivå.
- Vara en ambassadör för inflytandearbete och vara en kompetens att rådfråga i dessa frågor.
- Ta fram och tillgängliggöra metodstöd för regionens verksamheter.
- Se över vilket behov av stöd brukarföreningar behöver för att de ska kunna bli starkare och därmed en stabil part i samverkansarbetet.

En genomgång av arbetet nationellt visar att regionerna har kommit olika långt när det gäller att skapa en struktur för invånarmedverkan. Med omställningen till Nära vård går vården från synsättet att patienten är passiv mottagare till att bli en aktiv part som vill vara med och påverka. Det skapar en förändrad syn på patienten och ställer nya krav på våra arbetssätt för patientmedverkan. I Region Jämtland Härjedalen finns en lång tradition av

Brukarråd, Tillgänglighetsråd och Pensionärsråd. Patienterna/anhöriga menar docka att de involverades för att ge feedback på redan tagna beslut eller att patienterna involveras som passiva mottagare av information.

Patientmedverkan var fyrkantig och motsvarade inte behoven.

- Ett önskat läge beskrivs som ett patientråd eller andra metoder för medverkan återfinns som en integrerad del av verksamheten.
- Där patienter är delaktiga i utformning och arbetssätt för patientmedverkan.
- Där patienter är med och sätter strategin för syftet med patientmedverkan.
- Där patientmedverkan har en tydlig funktion och skapar nytta (för båda parter).

Punkten avslutades med laget runt kring hur tillgänglighetsråden är organiserade och fungerar i länets kommuner?

Alla tar med sig frågan och fundera hur det fungerar på hemmaplan följer upp under vårens möte. Hur skapar vi med dialogmedverkan på riktigt. Frågor och synpunkter till Daniel Nilsson.

14. Kommunens viktiga roll i att skapa förutsättningar för breddidrotten

Anna Ottosson-Blixth RF Sisu Jämtland Härjedalen berättar om deras två uppdrag, folkbildningsuppdraget och idrottsuppdraget med inriktning på kommunens viktiga roll i att skapa förutsättningar för breddidrotten. Att kommunerna behöver vara möjliggörare för föreningarnas utveckling. Säkerställa grundbidraget till idrottens ordinarie verksamheter så som: LOK-stöd, driftsbidrag, utveckling, anpassningar och underhåll av idrottsanläggningar, tillgång och tillgänglighet till idrottsytor, stöd till idrottens studieförbund – folkbildning fortgår.

Krishantering om barn och unga inte mår bra, hur kan vi samverka på bästa sätt? Ledare som inte fungerar, uppmärksamma om någon utsatts för brott med mera. Sprida kunskapen om att det är viktigt att inte satsa på elitidrott som barn utan att allsidighet leder till ökad chans till elit som vuxen

Anna tipsar om olika satsningar inom idrotten som berör folkhälsoområdet

- Information om Rörelsesatsning i skolan hittar du här <https://www.rfsisu.se/distrikt/jamtland-harjedalen/vi-arbetar-med/barn-och-ungdomsidrott/rorelsesatsning-i-skolan>

- Att uppmuntra att starta en Skol-IF förening där det är viktigt att avsätta personella resurser som vuxenstöd för att uppnå bästa delaktighet.
- Inbjudan till Våldsspiralen en teaterföreställning - genrep finns här
- Referenser... <https://www.rfsisu.se/distrikt/jamtland-harjedalen/nyhetsarkiv/2023/2023-12-06-insiktsfull-forelasning-av-christer-malm-om-syner-pa-barnidrott>
- <https://www.rfsisu.se/distrikt/jamtland-harjedalen/nyhetsarkiv/2024/2024-04-25-pg-fahlstrom-inspirerade-till-utvecklande-idrottsmiljoer>

15. Övriga frågor

Inga övriga frågor lyftes.

16. Summering av dagen och nästa möte

Hur har dagen varit?

Bra dag. Lära av varandra. Många bra dragningar.

Bilagor

Bilaga1_ANDTS strategi uppföljning 2024

Bilaga2_rapport SKR nätverk

Bilaga3_RUT motorsport

Bilaga4_Medborgardelaktighet Åre kommun

Bilaga5_Ma råkes mötesplatser för äldre Krokoms kommun

Bilaga6_Utredning invånarmedverkan RJH

Bilaga7_Breddidrotten RF-SISU